



Kuva: Vesa Lindqvist / Eduskunta

Eeva-Maija Tammekann

in memoriam

Eeva-Maija Tammekann (9.5.1930–12.10.2016) oli poikkeuksellisen tarmokas kirjastoalan uudistaja. Hänen työsarkansa ulottui moninaisista kansainvälisistä tehtävistä yksittäisen kirjaston toimintatapoihin. Tammekannin elämässä yhdistyivät Suomen tieteellisten kirjastojen kehittäminen ja Suomen ja Viron historia kiinnostavalla tavalla.

Eeva-Maija Tammekann syntyi Tartossa virolais-suomalaiseen perheeseen. Tammekann valmistui Helsingin yliopistosta filosofian maisteriksi 1956 ja filosofian lisensiaatiksi 1961. Aluksi hän toimi Helsingin kaupunginkirjastossa ja Tieteellisten seurain kirjastossa. Vuonna 1962 hänet valittiin Jyväskylän yliopiston kirjaston johtotehtäviin ja sittemmin Eduskunnan kirjaston ylikirjastonhoitajaksi vuonna 1980.

Hänen kädenjälkensä näkyi toimintatapojen uudistamisessa. Kun Jyväskylän yliopiston kirjasto päätettiin rakentaa, alkoi modernin kirjas-

torakennuksen suunnittelu. Hänen missioaan oli sovittaa kirjaston palveluorganisaatio toimivaksi yhdessä uudenlaisen arkkitehtuurin kanssa. Hänen syvä mielenkiintonsa yhteiskunnan kehittämiseen, koulutukseen ja sivistykseen teki hänestä uupumattoman kirjastojen kehittäjän ja puolustajan.

Sitoutuminen asioiden eteenpäin viemiseen nosti Tammekannin monille avainpaikoille. Hän osallistui kymmenien kirjastoalaa kehittävien komiteoiden työskentelyyn ja hänen keskeinen tavoitteensa oli tieteellisten kirjastojen keskuskirjastojärjestelmä. Hän sai tehtäväkseen kirjastoalan ensimmäisen professorin hoidon Tampereen yliopistossa ja oli näin perustamassa alan korkeakoulutusta Suomeen.

Eeva-Maija Tammekann toimi tiiviisti suomalaisissa kirjastojärjestöissä. Hänen panostaan arvostettiin Suomen tieteellisen kirjastoseuran pu-

heenjohtajana ja Signumin toimituksen jäsenenä.

Eeva-Maija Tammekann sai työnsä laajaa julkista tunnustusta. Jyväskylän yliopistossa hänet vihittiin kunniaohjelmaksi vuonna 1990. Eduskunta myönsi hänelle professorin arvonimen vuonna 1992. Hänelle myönnettiin myös useita kunniamerkkejä: Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan I luokan ritarimerkki, Suomen Leijonan ritarikunnan I luokan ritarimerkki ja Suomen kirjastoseuran kultainen ansiomerkki.

Hänen lapsuutensa ja nuoruutensa oli kansainvälinen. Perhe muutti Virosta pois Suomeen, Sveitsiin ja Ruotsiin. Nuoruusvuosinaan hän opiskeli Belgiassa ja Ranskassa. Varhaisen kotimaasta lähdön ja ulkomailla vietettyjen nuoruusvuosien jäljiltä hän koki olevansa ”muokalainen kaikkialla”. Kansainväliset tehtävät tulivat hänelle kuitenkin sujuviksi ja mieluiseksi. Hän toimi useissa Pohjoismaisissa kirjastoalan järjestöissä (Nordinfo, NORDDOK, NVBF) ja useiden vuosikymmenien ajan kansainvälisessä kirjasto-seura IFLA:ssa.

Eeva-Maija Tammekannin korkeakouluopinnot antoivat hänelle klassisen sivistyksen, johon sisältyi ranskan, latinan, estetiikan ja kirjallisuuden opintoja. Musiikki, taide ja luonto olivat hänelle virkistystyksen lähteitä. Työn vastapainoksi hän arvosti myös läheisiä ystäviään ja irrottautumisen hetkiä, jolloin sai ”antaa maailman häipyä näköpiiristä”.

Dramaattiset käänteet kuuluivat hänen elämänsä. Tammekann sai olla todistamassa poikkeuksellisia historiallisia tapahtumia: Hän emännöi kuningatar Elisabet II:n vierailua Jyväskyläs-

sä, oli välittämässä Kekkoselle ulkopoliittiseen kriisiin liittyvää puhelua sekä sattui Moskovaan vallankaappausyrityksen aikaan. Lapsuuden kokemuksiin kuului Neuvostoliiton tankkien vyöryminen hänen kotipihansa ohi, ja lopulta hänen perheensä päätyi maanpakoon. Draaman kaari jatkui vielä 2000-luvulla, kun hän yöpyi Tartossa Viron ainoassa Alvar Aallon suunnittelemissa rakennuksissa, joka oli hänen lapsuudenkotinsa. Aamulla hän heräsi valtavaan jylinään ja lapsuuden muistot palasivat; meteli selittyi kuitenkin rakennustyömaan koneilla.

Rakkaus Viroon säilyi läpi hänen elämänsä. Muisto kauniista kotipihasta ja kesistä merenrannalla pysyi elävänä hänen mielessään. Eduskunnan kirjastossa hänestä maalatussa muotokuvassa näkyvät taustalla Tapiolan kodin ikkunasta avautuva männikkö sekä kätkeyimpänä lapsuuden koti Tartossa. Villa Tammekann on nykyisin entisöity alkuperäiseen muotoonsa ja sen tiloissa toimii Turun ja Tarton yliopistojen yhteinen Granö-keskus.

Tietoa kirjoittajista:

*Mirja Laitinen, tietopalvelupäällikkö
Jyväskylän yliopiston kirjasto
mirja.laitinen@jyu.fi*

*Tuula H. Laaksovirta, professori
Eduskunnan kirjaston
ylikirjastonhoitaja 1994–2007*

*Päivikki Karhula, johtava tietoasiantuntija
Eduskunnan kirjasto
paivikki.karhula@eduskunta.fi*